บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อรวบรวมความคิดเห็นที่สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญปัญหาเด็กเร่ร่อนในเรื่องรูปแบบของการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนในประเทศไทยตามเกณฑ์อายุ การศึกษาและสิ่งแวดล้อมให้เป็นที่ประจักษ์ โดยใช้การศึกษาแบบเดลฟาย (Delphi Technique) เก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

ก. การศึกษานำ

ข. กำหนดกรอบของการวิจัย

ต. การหาผู้เชี่ยวชาญ

ง. การสร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

จ. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ฉ. การวิเคราะห์ข้อมูล

ก. การศึกษานำ

ผู้วิจัยมีประสบการณ์ทำงานให้การช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนและเข้าร่วมการประชุมตลอดจนทำการศึกษาหนังสือ วารสาร จุลสาร เอกสาร วิทยานิพนธ์และงานวิจัยในประเทศ และหนังสือและวารสารจากต่างประเทศที่มีข้อความรู้เกี่ยวกับเด็กเร่ร่อนที่สามารถให้ข้อมูลประเด็นต่างๆที่ผู้วิจัยต้องการทราบในการศึกษานำรวมทั้งรวบรวมประเด็นสำคัญที่นำมาเป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยครั้งนี้

ข. กำหนดกรอบบองการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบรูปแบบของการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนในประเทศไทย จากการศึกษานำและจากประสบการณ์ปฏิบัติงานด้านเด็กเร่ร่อนของผู้วิจัยเอง รวมทั้งจากอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่านร่วมด้วย ซึ่งได้พิจารณารูปแบบการให้ความช่วยเหลือ โดยให้ความสำคัญต่อตัวเด็กเร่ร่อนโดยตรง ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้นำเกณฑ์อายุตามความต้องการพื้นฐานสำหรับเด็ก (สพด.) และแนวความคิดของบลูม (Bloom) คือ การศึกษามาสัมพันธ์กับเกณฑ์ของอายุเด็กเร่ร่อน เพื่อให้ได้รูปแบบของการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนโดยจัดสิ่งแวดล้อมให้สอดคล้องกับอายุและการศึกษาดังกล่าว มีรายละเอียดดังนี้ คือ

1. เกณฑ์อายุ จากรายงานการประชุมสมัชชาแห่งชาติ ครั้งที่ 1 เรื่องการพัฒนาเด็ก ได้กำหนดเกณฑ์อายุตามความต้องการพื้นฐานสำหรับเด็ก (สพด.) ในการพัฒนาเด็กทุกคนไม่ว่าจะอยู่ในสภาพใดอย่างชัดเจน ซึ่งมีเกณฑ์อายุเด็กที่สอดคล้องกับการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้ (สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี,2533)

1.1 อายุ 7-12 ปี เป็นเด็กวัยประถมศึกษา เด็กวัยนี้ทำกิจกรรม หรือมีการออกกำลังกายมากขึ้น ซึ่งอยู่ในระยะที่มีการเติบโตขึ้นตามลำดับ

1.2 อายุ 13-18 ปี เป็นเด็กวัยรุ่นที่มีการเจริญเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉลี่ยแล้วเมื่ออายุ 15 ปี เด็กชายมักสูงกว่าเด็กหญิงและเป็นวัยที่มีความเปลี่ยนแปลง ซึ่งอาจมีความเครียดทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม

2. การศึกษา ได้แบ่งออกมาเป็น 3 มิติ ตามแนวความคิดของบลูม (Bloom) ดังต่อไปนี้ (Bloom, 1956, 1964)

2.1 ความรู้ (Cognitive Domain) คือ ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับวิชาสามัญ ซึ่งเด็กจะต้องมีเพื่อจะดำเนินชีวิตในสังคมอย่างเหมาะสม

2.2 อารมณ์ (Affective Domain) คือ ความสามารถที่จะรับรู้รายละเอียดต่างๆ ของโลกภายนอก ความสามารถที่จะติดต่อสื่อสารกับเพื่อนและบุคคลรอบๆ ตัวเอง การมีวินัยและค่านิยมที่เหมาะสมและทำให้เด็กอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.3 ทักษะ (Psychomotor Domain) คือ ความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสและอวัยวะต่างๆ ในทางที่จะทำให้ชีวิตของตนมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถในการเลี้ยงชีพของตนเองได้ เช่น วิชาในด้านอาชีวะต่างๆ ดนตรี วิชาด้านศิลปะ และอื่นๆ

3. สิ่งแวดล้อม เท่าที่มีหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ได้ปฏิบัติงานเฉพาะเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อน มีการจัดสถานที่เฉพาะเพื่อให้เด็กได้พักอาศัยอยู่หรือมีการจัดเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเด็กโดยเด็กยังคงเร่ร่อนอยู่ข้างถนน หรือมีการจัดบ้านเปิดซึ่งเด็กจะพักอาศัยอยู่และจะไปๆ มาๆ ตามความต้องการ ดังนั้นในการพิจารณารูปแบบของการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนนั้นควรจะพิจารณาว่า ควรจัดสิ่งแวดล้อมแบบไหน คือ แบบที่เด็กถูกบังคับให้อาศัยอยู่ เช่น สถานพินิจหรือสถานสงเคราะห์และแบบอิสระ เช่น บ้านเปิดหรือช่วยเหลือข้างถนน

ค. การหาผู้เชี่ยวชาญ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาโครง-การเสนอวิทยานิพนธ์ (บ.18) เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ดังมีรายละเอียด คือ

1. กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งเป็นนักวิชาการหรือผู้มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับเด็กเร่ร่อน โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้

1.1 เป็นผู้บริหารระดับนโยบายและปฏิบัติงาน ที่เคยมีความรู้และประสบ-การณ์ในการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนในประเทศไทย และ / หรือ

1.2 เป็นผู้บริหารระดับนโยบายและปฏิบัติงานที่กำลังปฏิบัติหน้าที่ช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนในประเทศไทย และ/หรือ

1.3 เป็นนักวิชาการหรือบุคคลที่มีผลงานทางการวิจัยหรือเขียนหนังสือเรื่องเด็กเร่ร่อน และ / หรือ

1.4 เป็นนักวิชาการในแขนงวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับเด็กเร่ร่อนและมีความรู้เกี่ยวกับปัญหาเด็กเร่ร่อน เช่น แพทย์ นักจิตวิทยา นักสังคมสงเคราะห์

2. กำหนดเกณฑ์คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ คือ เป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์หรือมีบทบาทหน้าที่ในตำแหน่งหัวหน้างานหรือบริหารงานจัดการเกี่ยวกับปัญหาเด็กเร่ร่อนในประเทศไทยโดยตรง จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

2.1 ดร.สายสุรี จุติกุล ที่ปรึกษาสำนักนายกรัฐมนตรี

2.2 พันตำรวจเอกวิทยา วงศ์ไพบูลย์ ผู้กำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน กรมตำรวจ

2.3 คุณศรีศักดิ์ ไทยอารี ผู้อำนวยการสภาองค์การพัฒนาเด็กและเยาวชน

2.4 คุณเสาวภาคย์ ศุภนิตย์ ผู้อำนวยการกองเด็กและบุคคลวัยรุ่น กรมประชาสงเคราะห์

2.5 คุณวัลลภ ตังคณานุรักษ์ เลขาธิการมูลนิธิสร้างสรรค์เด็ก

ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านข้างต้นนี้ ทำการเสนอรายชื่อผู้เชี่ยวชาญตามเกณฑ์การคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญที่ได้กำหนดไว้ดังกล่าว ท่านละไม่น้อยกว่า 20 ชื่อโดยไม่ซ้ำกัน ได้รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ รวมทั้งสิ้น 93 ชื่อ (ดูรายชื่อภาคผนวก จ.)

3. นำรายชื่อผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการเสนอจากผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านดังกล่าวมาจัดเรียงตามลำดับความถี่ที่ซ้ำกันจากมากไปหาน้อยตามลำดับ แล้วทำการคัดเลือกจากผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อซ้ำ โดยคัดเลือกเฉพาะผู้ที่ได้รับการเสนอชื่อซ้ำด้วยความถี่ ตั้งแต่ 3 ขึ้นไป ปรากฏว่าได้รายชื่อผู้เชี่ยวชาญสำหรับการวิจัยครั้งนี้ รวมทั้งสิ้น 20 คน (ดูรายชื่อภาคผนวก จ.)

4. ทำการติดต่อและเข้าพบโดยมีหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เพื่อขอความร่วมมือถึงผู้เชี่ยวชาญ โดยไปพบด้วยตนเองเพื่อขอทราบความสมัครใจในการตอบแบบสอบถามทั้ง 3 รอบตามการศึกษาแบบเดลฟาย โดยเริ่มติดต่อและเข้าพบผู้เชี่ยวชาญ ตั้งแต่ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2535 และได้รับคำตอบทุกท่านครบทั้ง 3 รอบ เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2536 ปรากฏว่ามีผู้เชี่ยวชาญที่สมัครใจตอบแบบสอบถามทั้ง 3 รอบครบสมบูรณ์ รวมทั้งสิ้น 20 คน ดังกล่าวในข้อ 3. ซึ่ง Thomas T. Macmillan ได้เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญที่จะใช้ในการวิจัยแบบ เดลฟายในการประชุมประจำปี California Junior Colleges Association ปี พ.ศ.2515 คือ เมื่อมีจำนวน ของผู้เชี่ยวชาญตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป อัตราของความคลาดเคลื่อน (error) จะมีน้อยมาก (อ้างถึงในเกษม บุญอ่อน, 2522) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงถือว่าจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 20 คน เป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เหมาะสมสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ (ดูรายละเอียดในตารางที่ 3)

ง. การสร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 3 ฉบับ เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นจำนวน 3 รอบ ดังมีรายละเอียดในการสร้างเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ต่อไปนี้

1. สร้างแบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 1 เป็นแบบสอบถามชนิดปลายเปิด (open ended form) เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระในเรื่องรูปแบบของการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนในประเทศไทย ในประเด็นตามเกณฑ์อายุ การศึกษาและสิ่งแวดล้อม (รายละเอียดของแบบสอบถามรอบที่ 1 ดูในภาคผนวก ข.) โดยนำแบบสอบถามรอบที่ 1 ที่สร้างเสร็จไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่านตรวจ ปรับปรุงแก้ไข แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษาแบบเดลฟาย พิจารณาความเหมาะสมและความครอบคลุมของเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจแบบสอบถาม ได้แก่

1.1 ศาสตราจารย์ ดร.เฉลียว บุรีภักดี อาจารย์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

1.2 รองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรณ์ สินลารัตน์ อาจารย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.3 รองศาสตราจารย์ ดร.ประยูร ศรีประสาธณ์ อาจารย์มหาวิทยาลัยสุโขทัย ธรรมาธิราช

ผู้วิจัยดำเนินการติดต่อและเข้าพบ เพื่อขอคำปรึกษาและขอความเข้าใจอย่างชัดเจนในการศึกษาแบบเดลฟายทั้งกระบวนการ โดยมีหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงผู้ทรง-คุณวุฒิแต่ละท่านดังกล่าวโดยไปพบด้วยตนเอง พร้อมกันนี้ก็ขอรับแบบสอบถามรอบที่ 1 แล้วทำการปรับข้อคำถามให้ชัดเจนยิ่งขึ้นโดยยังคงเนื้อหาเดิมของกรอบของการวิจัยในครั้งนี้ ระยะเวลาดำเนินงานสร้าง พัฒนาและจัดทำจนเสร็จพร้อมทำการส่งให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ เริ่มตั้งแต่ วันที่ 21 กันยายน 2535 ถึง วันที่ 10 พฤศจิกายน 2535 รวม 50 วัน

2. สร้างแบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 2 สร้างเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 สเกล ตามแบบของลิเคอร์ทสเกล (Likert Scale) ดังนี้ (Best, 1970)

5 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด

4 หมายถึง เห็นด้วยมาก

3 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง

2 หมายถึง เห็นด้วยน้อย

1 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด

ข้อคำถามแต่ละข้อสร้างขึ้นจากการวิเคราะห์คำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ที่ได้ตอบแบบสอบถามปลายเปิดในรอบที่ 1 ร่วมกับการศึกษาค้นคว้าในการศึกษานำดังกล่าวแล้วข้างต้น แบบสอบถามในรอบที่ 2 นี้ ผู้วิจัยสร้างขึ้นครั้งแรกรวมทั้งสิ้นจำนวน 392 ข้อคำถาม ได้นำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่านตรวจและพิจารณาความเหมาะสมและรูปแบบของเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในรอบนี้ พบว่า มีข้อความที่มีความหมายซ้ำซ้อนกันและขาดความกระทัดรัด ผู้วิจัยทำการปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและจำนวนข้อคำถามได้เท่ากับ 352 ข้อคำถาม

แบบสอบถามในรอบที่ 2 นี้ เมื่อปรับปรุงตามการเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่านแล้วคงเหลือข้อคำถามจำนวน 352 ข้อคำถาม จาก 392 ข้อคำถาม พร้อมทั้งมีความกระทัดรัดขึ้นในแต่ละข้อคำถาม ซึ่งใช้ระยะเวลาในการดำเนินการสร้าง พัฒนาและจัดทำให้เสร็จสมบูรณ์ พร้อมทำการส่งให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ เริ่มตั้งแต่ วันที่ 12 ตุลาคม 2535 ถึง วันที่ 27 พฤศจิกายน 2535 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 47 วัน (รายละเอียดของแบบสอบถามรอบที่ 2 ดูในภาคผนวก ข.)

3. สร้างแบบสอบถามที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 3 โดยนำคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทั้งหมดที่ตอบแบบสอบถามในรอบที่ 2 (ดูรายละเอียดภาคผนวก ค. ในตารางที่ 32) มาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) เป็นรายข้อคำถาม (ดูรายละเอียดภาคผนวก ง. ในตารางที่ 33) แล้วแสดงค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณได้ลงในแบบสอบถามสำหรับเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 3 นี้ ซึ่งมีข้อคำถามเหมือนกันกับแบบสอบถามในรอบที่ 2 ทุกประการ พร้อมทำการส่งให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ โดยแสดงเครื่องหมายคะแนนการตอบของผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านเหล่านั้นที่ได้ตอบแบบสอบถามในรอบที่ 2 เป็นรายข้อคำถามไว้ด้วย

ระยะเวลาในการดำเนินงานและจัดทำให้เสร็จสมบูรณ์ พร้อมทำการส่งให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เริ่มตั้งแต่ วันที่ 15 ธันวาคม 2535 ถึง วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2536 รวมทั้งสิ้นจำนวน 42 วัน (รายละเอียดของแบบสอบถามรอบที่ 3 ดูในภาคผนวก ข.)

จ. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การศึกษาแบบเดลฟายที่มีแบบสอบถามของผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยวิเคราะห์จากข้อมูลต่างๆ ที่ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นในการวิจัยครั้งนี้ การศึกษาของอัลเฟรด รัสป์ (Alfred Rasp, 1973) ศึกษาพบว่า การศึกษาแบบเดลฟายส่วนมากได้ตัดการส่งแบบสอบถามในรอบที่ 4 ออกไป ทั้งนี้เพราะเท่าที่ผ่านมาจะมีความแตกต่างกันน้อยมากในความคิดเห็นที่ได้จากแบบสอบถามรอบที่ 3 และรอบที่ 4 และข้อมูลที่ได้เพิ่มเติมนี้ก็ไม่คุ้มกับความพยายามในการดำเนินการจัดทำ (อ้างถึงใน ประยูร ศรีประสานธน์, 2523) ซึ่งมีรายละเอียดในการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 3 รอบ ดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือในการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พร้อมแบบสอบถามในรอบที่ 1 ถึงผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 20 คน จำแนกเป็นผู้เชี่ยวชาญ ที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานครและใกล้เคียง รวมทั้งสิ้นจำนวน 20 คน ผู้วิจัยติดต่อและขอเข้าพบผู้เชี่ยวชาญเป็นรายบุคคลทุกคน เพื่อนำแบบสอบถามรอบที่ 1 ไปให้ด้วยตนเอง ชี้แจงรายละเอียดและขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามพร้อมกับนัดกำหนดวันและเวลาภายใน 1 สัปดาห์ เป็นอย่างช้าที่สุด เกินกำหนดเวลานี้ผู้วิจัยขอทวงถาม แล้วผู้วิจัยมาขอรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง และผู้เชี่ยวชาญสะดวกที่จะตอบแบบสอบถามในวันเดียวที่ผู้วิจัยขอเข้าพบ ผู้วิจัยขอรอเก็บแบบสอบถามในวันเดียวกันนี้เลย และกรณีที่ผู้เชี่ยวชาญขอตอบแบบสอบถามโดยการสัมภาษณ์แทนการเขียนตามข้อคำถามในรอบที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการอัดเทปวิทยุเพื่อนำมาถอดเทปลงเป็นลายลักษณ์อักษรอีกทีหนึ่ง

จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 1 นี้พบว่า ผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานครและใกล้เคียงต้องทวงถาม 3 ครั้ง จำนวน 1 คน นอกนั้นรับคืนตามเวลาที่นัด คือผู้เชี่ยวชาญสะดวกที่จะตอบแบบสอบถามในวันเดียวที่ผู้วิจัยเข้าพบจำนวน 19 คน เป็นผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร 18 คน และใกล้เคียง 1 คน โดยที่ผู้เชี่ยวชาญขอเป็นการสัมภาษณ์แทนการเขียนตามข้อคำถามในรอบที่ 1 นี้จำแนกเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร 19 คน และขอเขียน 1 คน ปัญหาที่ผู้วิจัยพบส่วนหนึ่งในการตอบแบบสอบถามช้า ผู้วิจัยได้ประมวลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พบว่า งานประจำที่ผู้เชี่ยวชาญทำอยู่นั้นต้องรีบเร่งที่จะเสนอรายงานภายในเดือนตุลาคม ซึ่งเป็นช่วงเวลาของการเสนอรายงานเพื่อของบประมาณในปีต่อไป

เวลาที่ใช้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 1 นี้ เริ่มตั้งแต่ วันที่ 10 พฤศจิกายน 2535 ถึงวันที่ 3 ธันวาคม 2535 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามรอบนี้ คืนด้วยตนเองได้ครบ รวมทั้งสิ้น 24 วัน

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามรอบที่2 ถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกันกับในการเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 1 โดยนำไปให้ด้วยตนเองเป็นรายบุคคลโดยตรงพร้อมนัดกำหนดรับแบบสอบถามรอบที่ 2 คืนตามกำหนดวันและเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 1 ทุกประการ และผู้เชี่ยวชาญสะดวกที่จะตอบแบบสอบถามในวันเดียวที่ผู้วิจัยเข้าพบผู้วิจัยขอรอเก็บแบบสอบถามในวันเดียวกันนี้เลย ปรากฏว่า ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 2 นี้ ใช้เวลาน้อย คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานครและใกล้เคียงต้องทวงถาม 4 ครั้ง จำนวน 4 คน นอกนั้นรับคืนตามวันและเวลาที่ได้นัดกำหนดไว้ ผู้เชี่ยวชาญสะดวกที่จะตอบแบบสอบถามในวันเดียวที่ผู้วิจัยเข้าพบเป็นผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานครและใกล้เคียง 7 คน และมีผู้เชี่ยวชาญส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์

2 คนปัญหาที่ผู้วิจัยพบ ส่วนหนึ่งตอบแบบสอบถามช้า ผู้วิจัยได้ประมวลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ข้อคำถามมีมากและต้องใช้เวลาในการพิจารณาให้น้ำหนักในแต่ละข้อความอย่างรอบคอบ ประกอบกับ ผู้เชี่ยวชาญมีความสนใจในประเด็นข้อความ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเองก็ใช้ข้อความต่างๆ ในแบบสอบถามพิจารณาตนเองไปพร้อมๆ กับการตอบ

เวลาที่ใช้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 2 นี้ เริ่มตั้งแต่วันที่ 21 ธันวาคม 2536 ถึงวันที่ 3 มกราคม 2536 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามคืนครบรวมทั้งสิ้น 14 วัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ในรอบที่ 3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามรอบที่ 3 ถึงกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ ซึ่งเป็นกลุ่มเดียวกันที่ตอบแบบสอบถามในรอบที่ 1 และรอบที่ 2 โดยใช้วิธีการเดียวกันกับในรอบที่ 2 ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 3 นี้ เป็นรอบสุดท้ายในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 3 นี้ ผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานครและใกล้เคียงต้องทวงถาม 3 ครั้ง จำนวน 3 คน นอกนั้นรับคืนตามวันและเวลาที่ได้นัดกำหนดไว้ โดยผู้เชี่ยวชาญที่ทำงานในเขตกรุงเทพมหานครส่งทางไปรษณีย์ 3 คนและใกล้เคียง 2 คน และเก็บด้วยตนเอง 15 คน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญในเขตกรุงเทพมหานคร ปัญหาที่ผู้วิจัยพบส่วนหนึ่งตอบแบบสอบถามช้า ผู้วิจัยได้ประมวลจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ข้อคำถามมีมาก ประกอบกับต้องพิจารณาถึงความเห็นด้วยในการตอบของกลุ่มด้วย และยังต้องให้เหตุผลกำกับข้อความที่ไม่เห็นด้วยกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้วย จึงต้องใช้เวลาในการตอบและบางข้อความผู้เชี่ยวชาญก็ยังค้านความคิดเห็นของกลุ่ม (ดูรายละเอียดเหตุผลในภาคผนวก ช.) จึงต้องใช้เวลาในการตอบให้เหตุผล

เวลาที่ใช้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในรอบที่ 3 นี้ เริ่มตั้งแต่ วันที่ 7 มกราคม 2536 ถึงวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2536 ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามรอบนี้คืนด้วยตนเองและทางไปรษณีย์ได้ครบทุกฉบับ รวมทั้งสิ้น 28 วัน

ดังนั้น สรุปในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ตั้งแต่แบบสอบถามรอบที่ 1 แบบสอบถามรอบที่ 2 และแบบสอบถามรอบที่ 3 ใช้ระยะเวลา รวมทั้งสิ้น 66 วัน โอลาฟ เฮลเมอร์ และนอร์เมนดาลกี้ (Olaf Helmer and Norman Dalkey,1950) ศึกษาปัจจัยที่ทำให้เทคนิคเดลฟายใช้ได้ผลสมบูรณ์ คือ ผู้วิจัยควรมีเวลามากเพียงพอ โดยทั่วไปใช้เวลาประมาณ 2 เดือน จึงจะเสร็จสิ้นขบวนการ (อ้างถึงในใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์, 2530)

ฉ. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจากแบบสอบถามชนิดปลายเปิดในรอบที่ 1 ซึ่งเป็นการแสดงความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับรูปแบบของการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนในประเทศไทย ผู้วิจัยนำข้อคำตอบของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้มาสร้างเป็นแบบสอบถามรอบที่ 2 ในลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 สเกล สรุปได้ จำนวน 352 ข้อความ นำคำตอบจากแบบสอบถามรอบที่ 2 มาทำการวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน (median) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) เป็นรายข้อความแล้วแสดงตำแหน่งของค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ รวมทั้งแสดงตำแหน่งของคำตอบที่ผู้เชี่ยวชาญแต่ละคนตอบในแบบสอบถามรอบที่ 2 เป็นรายข้อความที่คำนวณได้ลงในแบบสอบถามรอบที่ 3 ซึ่งมีข้อความเหมือนแบบสอบถามรอบที่ 2 ทุกประการ เพียงแต่เพิ่มการแสดงค่าสถิติซึ่งไม่มีแสดงในแบบสอบถามรอบที่ 2 แล้วนำส่งกลับไปเป็นแบบสอบถามรอบที่ 3 ให้กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยครั้งนี้ในแต่ละคนได้พิจารณาทบทวนคำตอบเดิมของตนเองอีกครั้งหนึ่ง และจากคำตอบที่ได้ในแบบสอบถามรอบที่ 3 นี้ ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้แต่ละข้อความมาวิเคราะห์หาค่ามัธยฐาน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์และฐานนิยม (mode) แล้วนำมาแปลผลดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. มัธยฐาน (median) จากแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 สเกล (ดูรายละเอียดมาตราส่วนประเมินค่า 5 สเกล ใน ง. ข้อ 2. หน้า 57) ซึ่งมีค่ามัธยฐานของคำตอบในแต่ละข้อคำถามที่คำนวณได้โดยนำมาแปลผลตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ดังนี้ (Best, 1970)

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 4.50 ขึ้นไป หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นมากที่สุด

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 3.50–4.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นมาก

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 2.50–3.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นปานกลาง

ค่ามัธยฐานตั้งแต่ 1.50–2.49 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อย

ค่ามัธยฐานต่ำกว่า 1.50 หมายถึง กลุ่มผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยกับข้อความนั้นน้อยที่สุด

2. ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) ผู้วิจัยคำนวณหาค่าพิสัยระหว่างควอไทล์โดยนำวิธีการของ กราส์ซ และ สแตนเลย์ (Glass and Stanley,1970 ; Glass and Hopkins, 1987) คือ คำนวณค่าความแตกต่างระหว่างควอไทล์ที่ 3 กับ ควอไทล์ที่ 1 ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของข้อความที่มีค่าไม่มากกว่า 1.50 แสดงว่าความคิดเห็นของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อข้อความนั้นๆ ในแต่ละข้อความสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (Consensus) และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ที่คำนวณแต่ละข้อความได้มากกว่า 1.50 แสดงว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มีความคิดเห็นต่อข้อความแต่ละข้อไม่สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (ดูรายละเอียดการคำนวณในภาคผนวก ก.)

3. ค่าฐานนิยม (mode) ผู้วิจัยหาค่าฐานนิยมของแต่ละข้อคำถาม โดยนำวิธีการของ กราส์ซ และ สแตนเลย์ (Glass and Stanley, 1970 ; Glass and Hopkins, 1987) คือ หาความถี่ของระดับคะแนนจาก 1 ถึง 5 สำหรับแต่ละข้อคำถาม ถ้าระดับคะแนนใดมีความถี่สูงถือเป็นค่าฐานนิยมของข้อคำถามนั้น ในกรณีที่ความถี่สูงสุดของระดับคะแนนนั้นอยู่ติดกันจะถือเอาค่ากลางระหว่างคะแนนทั้งสองนั้นเป็นค่าฐานนิยมของข้อความนั้น สำหรับกรณีที่มีความถี่สูงของระดับคะแนนเท่ากัน แต่ระดับคะแนนไม่ได้อยู่ติดกันจะถือว่าระดับคะแนนของข้อคำถามที่มีความถี่เท่ากันทั้งสองนั้นเป็นค่าฐานนิยม ซึ่งจาก บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์ (2531) ได้กล่าวถึงว่า ฐานนิยม คือ ข้อมูลที่มีความถี่มากที่สุด การใช้ฐานนิยมวัดค่าเฉลี่ยของข้อมูลเป็นการยอมรับข้อมูลที่มีจำนวนมากที่สุดเป็นตัวกลาง โดยไม่ต้องนำข้อมูลอื่นมาพิจารณา

4. ความแตกต่างระหว่างค่าฐานนิยมกับค่ามัธยฐาน ผู้วิจัยคำนวณค่าฐานนิยมและค่ามัธยฐานของแต่ละข้อคำถามแล้วนำมาหาค่าความแตกต่าง โดยผู้วิจัยกำหนดว่า ค่าสมบูรณ์ของความแตกต่างมีค่าไม่เกิน 1 จึงถือว่ากลุ่มผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ในการสรุปรูปแบบของการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนในประเทศไทย ว่าเป็นไปในรูปแบบใดนั้น ผู้วิจัยนำเอาข้อคำถามที่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญแสดงความคิดเห็นที่สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันโดยผ่านกระบวนการศึกษาแบบเดลฟายดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งพิจารณาผลการคำนวณข้อความในแต่ละข้อของกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่มีค่ามัฐยฐาน ตั้งแต่ 3.50 ขึ้นไป ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ไม่เกิน 1.50 และความแตกต่างระหว่างค่าฐานนิยมกับค่ามัธยฐานในแต่ละข้อคำถามไม่เกิน 1 เหล่านี้ในแบบสอบถามรอบที่ 3 (ดูรายละเอียดภาคผนวก ง. ในตารางที่ 34) นำมาสรุปรวบรวมความคิดเห็นที่สอดคล้องเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในกลุ่มผู้เชี่ยวชาญปัญหาเด็กเร่ร่อนในเรื่องรูปแบบของการช่วยเหลือเด็กเร่ร่อนในประเทศไทยตามเกณฑ์อายุการศึกษาและสิ่งแวดล้อมให้เป็นที่ประจักษ์